

Warszawa 15 listopad 2012

Prof. Dr hab. Andrzej Bień
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Kolegium Zarządzania i Finansów

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Borowik pt.: „Model zarządzania finansami w państwowej jednostce budżetowej” napisanej pod kierunkiem dr hab. Inż. Tadeusza Waścińskiego prof. nadzw. WZ PW, Warszawa 2012

Przedmiotem przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej są zagadnienia związane z procesem wdrażania obecnie w Polsce koncepcji tzw. „nowego zarządzania w sektorze publicznym”, (ang. New Public Management). Jak wiadomo w 2006 roku w Polsce rozpoczęto aktywizację procedur wdrażania reformy finansów publicznych w aspekcie wprowadzania wieloletniego planowania finansowego, zarządzania strategicznego, a także intensyfikacji procesów planowania zrelacjonowanego. Według założeń koncepcyjnych budżetu zadaniowego i jego oceny stanowiące także założenia „Raportu Polska 2030”.

Dlatego też istotność tematyki poruszanej przez doktorantkę w rozprawie dla rozwoju dorobku nauk ekonomicznych i to o wysoce aplikacyjnym charakterze jest niepodważalna. Tym bardziej, iż jak słusznie stwierdza doktorantka (s 11) „ Wprowadzona w państwach członkowskich Unii Europejskiej koncepcja nowego zarządzania publicznego(...), oparta na mechanizmie rynkowym, jest swoistego rodzaju kierunkowskazem do implementacji w jednostkach sektora publicznego nowoczesnych metod zarządzania , które mają podnosić efektywność funkcjonalności, a także prowadzić do lepszego wykorzystania publicznych zarobków pieniądza, czyli właściwej alokacji środków.

Na tle wyżej zarysowanej problematyki, doktorantka definiuje jako cel główny pracy i jego osiągnięcie poprzez „opracowanie autorskiego modelu zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych, zgodnie z założeniami zarządzania rynkowego i procesowego”. Szczególnie cenne jest przy tym, iż doktorantka zawarła też w zbudowanym przez siebie modelu

element koordynacji podsystemów planowania, monitorowania i co wydaje się najistotniejsze – kontroli w celu realizacji zadań realizowanych poprzez model (s. 4) autorski doktorantki.

Dla osiągnięcia celu głównego doktorantka zrealizowała trzy cele częściowe. Po pierwsze dokonała identyfikacji i oceny aktualnego modelu zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych. Po drugie, opracowała autorski model zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych. Po trzecie dokonała etapizacji aplikacji modelu zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych.

Właściwe merytorycznie skonkludowanie powyższych celów częściowych pozwoliło doktorantce na prawidłowe sformułowanie odpowiedzi na zapytanie badawcze rozprawy doktorskiej, czyli dlaczego aktualny model zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych wymaga nowych rozwiązań z wykorzystaniem naukowej metody analizy.

Rozprawa doktorska mgr Małgorzaty Borowik liczy łącznie 369 stron, z czego 340 stron stanowią rozważania pracy a resztę spis rysunków, tabel, wykresów, bibliografia oraz tekst autorskiej ankiety badawczej służącej ocenie istniejącego systemu zarządzania finansami i opracowania przedmiotowego modelu zarządzania finansami zgodnego z koncepcją nowego zarządzania publicznego.

Całość struktury pracy tworzy pięć rozdziałów merytorycznych podzielonych na podrozdziały oraz podsumowanie zawierające prawidłowo przez doktorantkę sporządzone wnioski sformułowane jako wynik właściwie przeprowadzonych w pracy rozważań.

Na podstawie sformułowanych celów badawczych i pytania badawczego doktorantka wyprowadziła główną hipotezę pracy, iż „aktualny system zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych nie zapewnia racjonalnego wykorzystania zasobów publicznych i skutecznej realizacji zadań”. Następnie tak sformułowaną hipotezę główną ale i ogólnie brzmiącą doktorantka uszczegóławia pięcioma hipotezami częściowymi, enumeratywnie pogłębiającymi treść hipotezy zasadniczej (s. 18 i 19).

Istotną wartością poznawczą pracy samą w sobie jest przeprowadzenie autorskiej analizy wśród struktur jednostek Policji jako celowej próby badawczej, a osobistym sukcesem autorki dysertacji jest uzyskanie zwrotne w trybie anonimowym 856 wypełnionych kwestionariuszy, co należy uznać za w pełni wystarczające dla prawidłowego udokumentowania istniejącej

rzeczywistości w zakresie badanych zjawisk i uzyskania solidnej bazy dla faktograficznie prawidłowego uzasadnienia formułowanych na tej bazie wniosków w relacji do postawionych w dysertacji hipotez.

Przy pisaniu rozprawy doktorantka prawidłowo wykorzystwała różnorodne metody badawcze właściwie dobierając je do realizacji postawionych w dysertacji celów, a więc: studia literaturowe, badanie dokumentów źródłowych – pierwotnych, a także metody jakościowe: metodę ankietową, wywiad i obserwację uczestniczącą. Natomiast w badaniach ilościowych autorka dysertacji wykorzystwała statystyczną analizę regresji i korelacji a także statystyczne miary występowania takie jak współczynnik Eta, współczynnik V-Cramera, regresję liniową, regresję wielokrotną, współczynnik determinacji R-kwadrat a także współczynnik korelacji liniowej Pearsona. W licznych tabelach i na wykresach doktorantka przedstawiła wyniki, co nadało pracy znaczny stopień transparentności i ułatwia czytelnikowi w znacznym stopniu zrozumienie dość specjalistycznych rozważań pracy.

Całość rozprawy, jak już wyżej wspomniałem, dzieli się na pięć rozdziałów z wyróżnieniem podrozdziałów. Ale w zasadzie (co szkoda, że autorka nie zaznaczyła w samym spisie treści) dysertacja dzieli się na część teoretyczną tworzoną przez analityczny przegląd literatury przedmiotu oraz na część empiryczną tworzoną przez rozdział trzeci, czwarty i piąty. Warto zaznaczyć, że obie te części wzajemnie się uzupełniają, a analityczna postać ich treści i zawartość konstrukcji logicznej autorka właściwie wykorzystwała do opracowania autorskiego modelu zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych co stanowi o konkludującej wysokiej merytorycznej wartości pracy.

Wczytując się głębiej w treść pracy można dostrzec, że w pierwszym rozdziale autorka zaprezentowała zasady zarządzania finansami w sektorze publicznym, podkreślając istotność planowania wieloletniego i budżetu zadaniowego w sektorze rządowym kontroling ex ante i systemu informacyjnego w efektywnym zarządzaniu finansami publicznymi.

W rozdziale drugim doktorantka przedstawia nowoczesne narzędzia finansowania w tym kontroling finansowy, a w tym i narzędzia kontrolingu strategicznego i operacyjnego, monitoring finansowy, strategiczną kartę wyników itp.

Rozdział trzeci otwierając część empiryczną pracy przedstawia wyniki autorskich badań doktorantki o charakterze jakościowym, jako wynik analizy porównawczej systemów zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych nie tylko w Polsce, ale i Słowacji, Wielkiej Brytanii i Francji. Dodatkowo autorka uwzględniła też kwestie systemów zarządzania projektami.

Czwarty rozdział doktoratu autorka poświęciła prezentacji wyników badań empirycznych i ilościowych przeprowadzonych w jednostkach Policji. W rozdziale tym dokonano też prawidłowo weryfikacji hipotez badawczych i założeń służących zbudowaniu modelu zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych. Także w tym rozdziale doktorantka definiuje odpowiedź na główne pytanie badawcze postawione w pracy.

Wybitnie twórczym rozdziałem pracy, stanowiącym o wysokim pozytywnym poziomie rozważań zawartych w recenzowanej dysertacji jest rozdział piąty i ostatni, gdzie doktorantka przedstawiła swój autorski model zarządzania finansami w państwowych jednostkach budżetowych uwzględniający koncepcje kontrolingu finansowego jak Strategicznej Karty Wyników do oceny efektywności i wartościowania realizowanych zadań.

Całość efektów rozważań merytorycznych pracy oraz jej wartości twórczych znajduje swoje miejsce w podsumowaniu kończącym dysertację.

Należy zauważyć, iż doktorantka informuje, (s. 24) że „Pełna wersja aneksu badawczego o objętości 350 stron zawiera wyniki wszystkich analiz ilościowych, analizę statystyczną regresji i korelacji oraz statystycznych miar współwystępowania”. Natomiast wersja dołączona aneksu do pracy jest jedynie ilustracją obszarów badawczych a zaprezentowane wyniki ilustrują sposób i zakres zastosowanych narzędzi na przykładach. Następnie autorka stwierdza, że integralną częścią dysertacji jest załączony w wersji elektronicznej do pracy wyciąg z aneksu badawczego zawierające istotne elementy badań empirycznych. Szkoda, że doktorantka nie określa przynajmniej proporcji zawartości aneksu elektronicznego do pełnej wersji aneksu.

Warto zaznaczyć, że recenzowana dysertacja została oparta także o studia literaturowe reprezentujące bogatą literaturę przedmiotu. A w tym 297 pozycji opracowań zwartych, właściwie przez doktorantkę dobranych dla treści merytorycznej wywodu rozprawy, 78 dokumentów i materiałów źródłowych, 11 stron internetowych wzbogaconych o 66 rysunków, 30 tabel i 19 wykresów.

Podsumowując należy zdecydowanie stwierdzić, że recenzowana niniejszym rozprawa doktorska mgr. Małgorzaty Borowik jest cenną syntezą zjawisk dotyczących zarządzania finansami publicznymi w systemie nowych metod zarządzania. Dysertacja napisana jest dobrym, fachowym językiem a wywód treści jest merytorycznie właściwy i tworzy merytorycznie zwartą konstrukcję. Autorka wykazuje przy tym doskonałe rozeznanie w literaturze przedmiotu oraz wykazuje dużą zdolność do analitycznego, prawidłowego jej studiowania, a w efekcie do wyprowadzania z niej prawidłowych, syntetycznych wniosków. Bogaty materiał źródłowy służący badaniom empirycznym, rzetelnie zestawiony ,a żmudnym wysiłkiem badawczym zdobyty, właściwie poporcjowany i zestawiony dla prowadzonego wywodu pracy świadczy o dobrym przygotowaniu doktorantki do przyszłej pracy badawczo-naukowej.

Z kolei przejrzysta konstrukcja wykresów, rysunków, tabel, oraz jasna, dobrze zrozumiała treść prowadzonych w pracy rozważań prowadzą do pozytywnych oczekiwań co do przyszłej działalności naukowo- dydaktycznej doktorantki.

Utylistyczno-pozytywna ocena rozprawy nie podlega dyskusji. Recenzowana praca ma wybitnie aplikacyjny charakter, a autorski model doktorantki w niej zawarty może podlegać bezpośredniemu wdrożeniu w świetle także i bieżących dokumentów rządowych oraz aktualnego ustawodawstwa.

Również strona warsztatowa dysertacji pomimo nielicznych literówek (np. s. 327), czy być może, zbyt zmniejszonym pismem wypełnionych tabel (np. str 192 czy 193) czy drobnych kwestii stylistycznych, niczym nie umniejszają wysokiej oceny merytorycznej rozprawy a postawione w pracy cele hipotezy i wnioski nie budzą głębszych polemicznych zastrzeżeń, chociaż oczywiście mogą rodzić pewne zapytania, ale mieszczące się w ramach ogólnie przyjętych ram polemiki naukowej.

Konkludując oświadczam, że recenzowana przeze mnie dysertacja doktorska mgr Małgorzaty Borowik w pełni wyczerpuje wymogi stawiane wobec rozpraw doktorskich w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (D.U. 2003 Nr 63, poz. 593 wraz z późniejszymi zmianami) i niniejszym wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

